

VERST † KIRKE

NEDBRUDT 1896

Kirken, der var rejst på samme sted som den nuværende, blev revet ned 1896 (jfr. historik s. 2365). Det var en lille velbygget kvaderstenskirke fra romansk tid, bestående af skib og kor, som oprindeligt havde haft apsis. Et våbenhus ved nordsiden fra 1854 havde afløst et af bindingsværk. Kirken kendes fra fotografier (fig. 3 og 4) og fra arkitekt J. Chr. Fussings opmålinger (fig. 2) forud for nedrivningen. Koret var relativt kort, og kvaderstensmurene her og under skibet hvilede på en *dobbeltsokke*, svarende omtrent til soklen under Bække kirke: øverst en kraftig rundstav med terningformede hjørner og herunder et skråkantet led. Facaderne var muret i regelmæssige skifter med forbandt mellem kor og skib.

†*Apsiden* blev nedbrudt senest i forbindelse med ommuringen af korets gavlspejds, formentlig i 1500'rne. Fotografiet (fig. 3) viser, at apsisbuen blev tilmuret med kvadre, hvoraf nogle

var kantstillede. Ifølge J. Helms 1874 var de krumme apsiskvadre (heriblandt sokkelkvadre) genanvendt både udvendig og indvendig i korgavlen. En enkelt apsiskvader lå med den buede flade opad i jorden foran døren til våbenhuset.

Korets gavlspejds var ommuret med munkesten i sengotiske former. Den prydedes af to vandrette savskifter og herover et såkaldt »korset« kors. Skibets vestgavl blev nymuret med små teglsten o. 1869.

Døre og vinduer. Ethvert spor af syddøren gik tabt i forbindelse med en omsætning af sydturen 1856. Den rektangede norddør var dannet af almindelige kvadre og dækket af en firkantet overligger. Døråbningen brød begge sokkelled; i vestre side var det skråkantede led ført om hjørnet. Af oprindelige vinduer var kun bevaret korets nordre og skibets nordøstre, hvis åbninger dog begge var tilmuret. Vinduerne havde monolitte overliggere og sålbænksten.

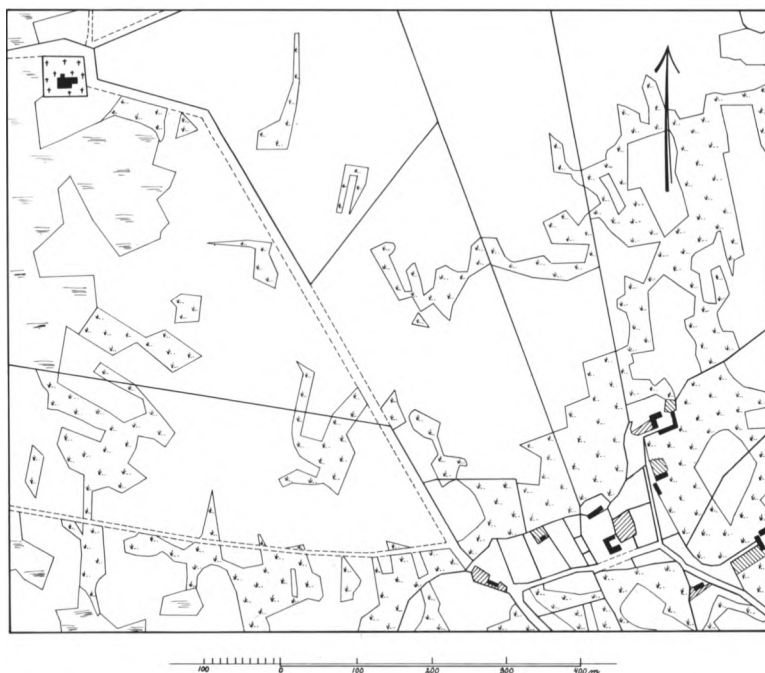

Fig. 1. Matrikelkort 1:10000, målt 1782 af L. Wesenberg. Rettelser medtaget til 1854. Kopieret af Anna Thorsen. – *Katasterkarte*.

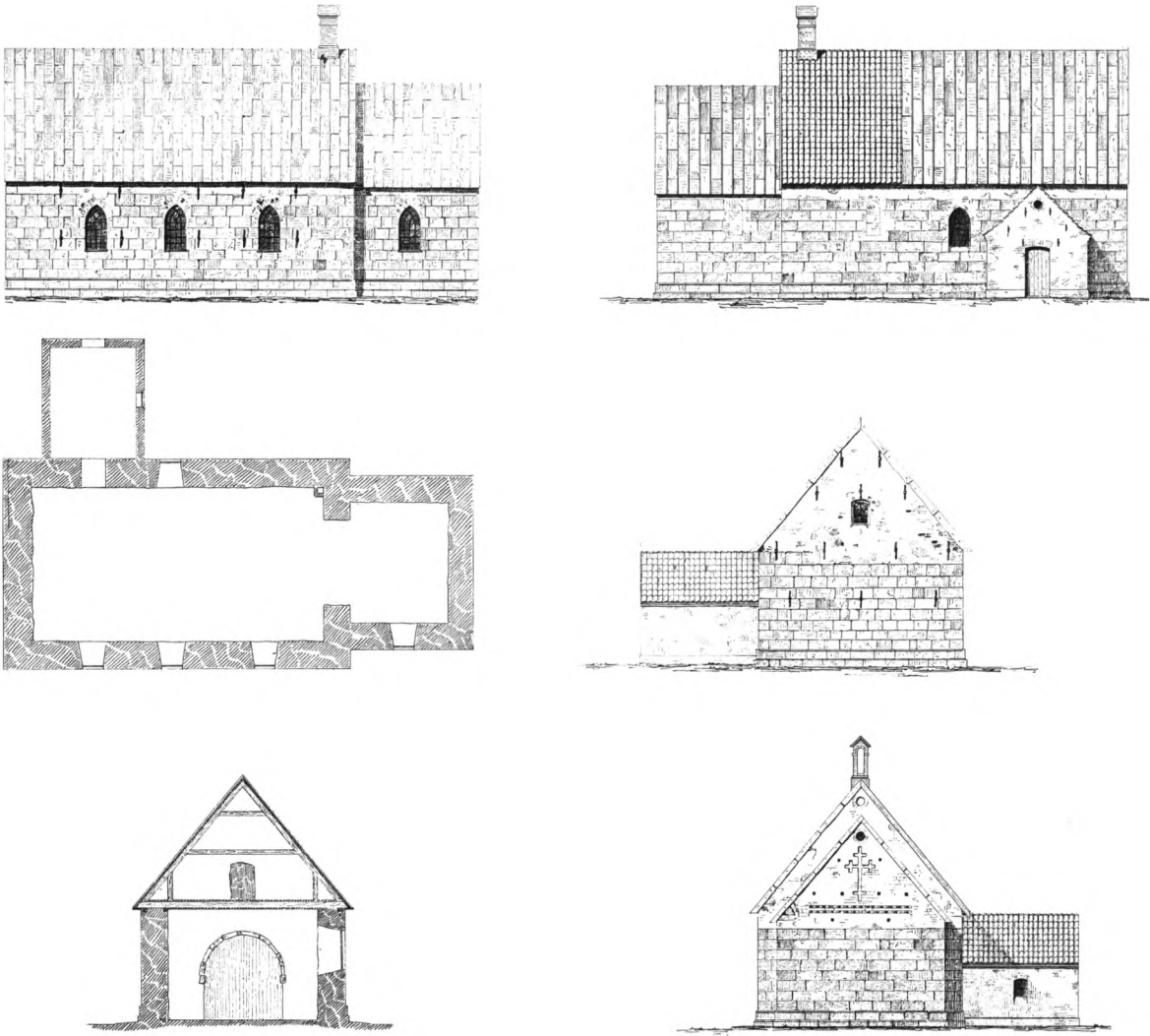

Fig. 2. Opstalter, grundplan og tværsnit gennem skib 1:300. Målt og tegnet af J. Chr. Fussing o. 1896. – *Aufresse, Grundriss und Querschnitt durch Schiff.*

I det *indre* (fig. 4) stod det fladloftede rum med en lav og forholdsvis bred korbue, hvis runding var sat af krumme kvadre, som 1886' var rensat for hvidtekalk. To *kragbånd* smykkedes af en kraftig rundstav på undersiden. Uldall fandt det tænkeligt, at et sokkelled var skjult under gulvet.

Våbenhuset ved skibets nordside, fra 1854, var af mursten og tækket med tegl. Det lille hvidtede hus hvilede på en svagt fremspringende sokkel og var forsynet med en profileret gesims over langsiderne. En fladbuet dør i nord ledte ind til det lave rum, der fik lys gennem et lille vindue med støbejernsramme i øst. Huset af-

løste et tegltækket *†våbenhus* af bindingsværk, på samme sted, som synet påbød rejst 1719, da der intet var.² Huset var 1725 uden loft.³ Et træloft blev muligvis først lagt efter 1846.¹

Kirkens facader blev hvidtet endnu 1857,¹ men var ved nedbrydningen rensat for hvidtekalk, således som det var tilfældet med mange af egnens kvaderstenskirker. Tagene var af bly bortset fra den østre del af skibets nordside, der ligesom våbenhuset var tækket med tegl.

Vedligeholdelse. Kirkens regnskabsbog opregner mange tilbagevendende småreparationer. Særligt velbelyst er et *blystøberarbejde* 1637, hvorunder korets sydside blev fornyet af »ski-

Fig. 3. Kirken set fra sydøst kort før nedrivningen 1896. Foto i Vejen lokalhistoriske arkiv. — *Südostansicht der Kirche kurz vor dem Abreissen 1896.*

fertækkeren» Hans Bøg fra Kolding. Han og en svend blev hentet og bragt i to vogne og holdt på kost i seks dage. Af 12 »omgange« bly blev otte støbt om, de øvrige »udklappet, loddet og forbedret«, til hvilket arbejde der blev brugt for 3 mark tin. Løvrigt indkøbtes ister (fedt), voks og to læs sand. Ved støbearbejdet medgik to læs tørt ved, og før blyet blev lagt op igen, lagde en tømmersmand nye brædder og lægter og udskiftede to bjælkehoveder. Hertil brugtes 100 lægtesøm foruden 300 blysøm.⁴

Ved en synsforretning 1680⁵ fandt synsmændene, at loftet var »ruineret«; tre bjælker manglede, døren var uden lukkelse eller lås, og i kirkegulvet manglede mange sten.

Murermester Christen Michelsen fra Ringkøbing reparerede 1742 vestgavlen og teglstenstagene over våbenhuset og skibet. Kirken blev hvidtet indvendig og teglstensgulvet lagt om. Hertil blev anvendt bl. a. 1800 store »Flensborgsten« og 250 små.⁶

I tiden efter kirkens overgang til privat eje 1767 blev der flere gange klaget over den dårlige vedligeholdelsestilstand. Skønt provsten i december 1770 bad sognemændene indberette, om tiendejeren gjorde noget ved kirken, blev der 1772 opremset en lang række mangler: taget over våbenhuset skulle forbedres og gulvet i kirke og våbenhus lægges om; prædikestolen var ringe, og der var kun lidt tilbage af dækket over fonten. 1774 måtte provsten konstatere, at ingen af mangleterne var afhjulpne, og at han ikke vidste, hvorledes han skulle få ende på »denne så tit anmeldte sag«.³

Skibets vestgavl, der blev repareret 1791,⁷ voldte fortsat problemer. På ministeriets opfordring besigtigede kongelig bygningsinspektør Ferdinand Thielemann 1856 kirken og fandt, at kvaderstensmuren burde sættes om, ligesom sydmuren var blevet det samme år. Arbejdet blev dog udsat et par år, fordi man overvejede at forlænge kirken. Thielemann foreslog med en

Fig. 4. Indre set mod øst kort før nedrivningen 1896. Foto i Vejen lokalhistoriske arkiv. – *Innenansicht gegen Osten kurz vor dem Abreissen 1896.*

skitse, at gavlen kunne forsynes med et lille spir med et spåntækket tag, hvilket dog aldrig blev til noget.⁸

Vinduer. I forbindelse med omsætningen af skibets sydmur 1856 indsattes tre spidsbuede støbejernsrammer. Lignende rammer indsattes 1873 i korets sydside og skibets nordside.¹

Opvarmning. En kakkelovn af Recks fabrikat blev 1886⁹ opstillet i skibets nordøstre hjørne med skorsten over østgavlen.

Kirkens nedbrydning. Ferdinand Thielemann beskrev 1856 kirken som lille og uanselig; stoleværk og alter var ubekvemt og af et uhyggeligt udseende.⁸ Også Jacob Helms fandt ved sit besøg 1874 kirken ret uanselig. Mellem 1801 og 1901 steg sognets befolkning fra 180 til 554, og da det i 1890'rne kom på tale at lade kirken restaurere for et større beløb, enedes hartkornsejerne 1894 om i stedet at opføre en ny kirke. Et sagkyndigt syn erklærede kirken for tjenlig til nedbrydning. Den blev revet ned i sommeren

1896.⁴ En del romanske kvadre blev genbrugt i den ny kirkes sokkel, men de fleste blev sammen med andre materialer solgt på auktion. Hvor kvadrene, heriblandt de krumme apsissten siden blev af, vides ikke.

†*Kalkmalerier.* Et blåt tæppe bag altertavlen ønskedes 1880 malet op og fire år efter hvidtet over.¹⁰

INVENTAR

Oversigt. Størstedelen af inventaret i den nedrevne kirke synes anskaffet inden midten af 1600'rne. Ældst var den romanske døbefont, som blev overført til den nye kirke. Fra middelalderen stammede endvidere to ÷klokker, hvoraf den ene blev konfiskeret 1528, den anden omstøbt 1793. Prædikestolen og altertavlen, nu på henholdsvis Museet i Koldinghus og loftet i den nye kirke, er fra 1500'ernes slutning, ligesom måske de 1874-76 udskiftede ÷stolestader. Alterstagerne blev skænket 1696 og ÷alterskranken opsat 1744-45.

Farvesætning og istandsættelser. 1637-38 og igen 1651-52 nævnes reparationer af stoleværket og det

sidstnævnte år desuden forhøjelse af alterbordet samt staffering af døbefont, prædikestol og skriftestol ved Christen Maler. Altertavlen og sikkert også alterbordet blev stafferet på bekostning af ritmester Theodosius Levetzau 1688. I de følgende tohundrede år synes inventarets tilstand stadig forværret, og kilderne præges af klager over ejernes manglende vilje til at ofre noget på reparationer. Før en reparation 1791 var inventarets tilstand så ussel, at man efter synets mening næppe kunne tro, at man befandt sig i en kirke. Efter gentagne ønsker blev altertavle og prædikestol, som 1856 fandtes rent uhyggelige, malet af H. Hansen fra Skodborghus (Vejen sogn) 1866.

†*Alterbord*. 1651/52 blev der købt 1½ tylt fyrrædder, som bl.a. skulle bruges til altrets (alterbordets?) forhøjelse.¹¹ Fra denne lejlighed stammer måske to (†)(*alterbords*)*paneler*, se s. 2368. – En fornyelse af alterbordet, nævnt af kirkeejeren 1792 blandt det, han havde bekostet i de sidste tolv år, gjaldt formentlig kun en opmaling.¹²

†*Alterklæder*. 1639/40 blev der syet et alterklæde af lærred med kniplingsbesætning. Tretten år efter havde kirken atter udgifter til lærred og kniplinger til et alterklæde,¹¹ muligvis det 1700 nævnte.³ 1719 var et alterklæde til en anslået pris af 6 rdl. blandt synets ønsker,² men 1739/40 fandtes kun et klæde, der var syet af den gamle messeskjorte.⁶ 1770³ og igen 1842 nævnes tilkomsten af et nyt alterklæde; 1862 ønskedes det eksisterende klæde, af rødt fløj, forsynet med et kors af guldbrokade.⁹ Et nyt alterklæde blev anskaffet o. 1886.⁹

(†)*Altertavle*, o. 1590, med tredelt storstykke, stafferet 1688 på bekostning af ritmester Theodosius Levetzau, og igen 1791 og 1866; se s. 2369.

**Alterkalk* og †*disk*, skænket af kirkeejeren 1782, se s. 2370. – †*Altersæt*, af tin, tidligst nævnt 1651/52, da der anskaffedes en †*læderpose* til at opbevare det i.¹¹ – **Oblatæske* af porcelæn, se s. 2371. – **Alterkande* af porcelæn, se s. 2371. To †*tinflasker* til altervinen opregnes 1719; tyve år efter var der kun en enkelt flaske tilbage.¹³ –

**Sygesæt*, o. 1850, se s. 2371. Et †*sygesæt* af tin er nævnt 1719.²

**Alterstager*, skænket 1696, se s. 2371.

†*Alterbøger*. Formentlig som følge af plyndringer under svenskekrigene manglede kirken

Fig. 5. *Storfelt og *rammestykker fra (†□)prædikestol, udført o. 1550-75. Maleriet i feltet, af apostlen Peter, er fra 1866. Nu i Museet på Koldinghus (s. 2383). LL fot. 1981. – **Hauptfeld und *Rahmenteile einer (†)Kanzel, um 1550-75. Apostelgemälde 1866. Heute im Koldinghus Museum.*

endnu 1680 både bibel og alterbog.⁴ 1740/41 blev der købt en ny alterbog for 65 sk.⁶

**Krucifiks*, se s. 2372.

†*Messehagler*. En messehagel blev 1650/51 repareret.¹¹ 1700 nævnes, at kirken ikke har nogen messehagel,³ og 1719 står en hagel af rødt fløj med galoner til en pris af 24 rdl. på listen over de ornamenter, der bør anskaffes.² Først 1740/41 synes ønsket dog opfyldt, idet der blev udleveret nogle varer, som var indkøbt af den forrige kirkeinspektør, bl.a. seks alen rødt fløj, fire alen brunt lærred og 1 3/4 alen brede og 8 3/4 alen smalle sølvgaloner.⁶ En messehagel af rødt fløj med sølvtrusser, muligvis anskaffet efter synets anmodning 1834,¹⁴ ønskedes 1870 fornyet og tre år efter opfarvet. 1880 var der atter brug for en ny messehagel.⁹

(†)*Alterskranke*, 1872, halvval, se s. 2372. – En †*alterskranke*, formentlig strækkende sig tværs over koret, blev 1744/45 forfærdiget af snedker Mikkil Nielsen fra Kolding. Til hans løn og materialer medgik 2 rdl 39 sk., mens hængsler og beslag kostede 2 rdl. 22 sk.⁶ 1792 fandtes knæfaldet smalt og ubekvent,¹⁵ og 1858 ønskedes det gjort fire tommer bredere,¹ et ønske, der formentlig aldrig blev opfyldt, da synet fra 1863 i stedet foreslog det fornyet i bueform.¹⁶

**Døbefont*, romansk, af granit, se s. 2372. Fonten ønskedes 1849 flyttet tilbage til sin gamle plads ved korets nordside.¹ 1896 stod den ved korbuens nordvange, jfr. fig. 4. – **Dåbsfad og -kande* af messing, o. 1889, se s. 2373. Et †*dåbsfad* af tin uden inskriptioner¹⁷ blev efter gentagne ønsker om et fad anskaffet o. 1750.¹⁸ – †*Fontedækse*? 1772 var der kun bevaret lidt af »dækket over fonten«.³

(†)*Prædikestol* (fig. 4, jfr. fig. 5), o. 1550-75. Af den nu adskilte stol er bevaret seks rammestykker, hvoraf det ene har snoet halvøjle, de andre halvbalustre bestående af en øvre del formet som gotisk spir og en nedre sammensat af led med akantusudskæringer, jfr. hjørnebalustrene på prædikestolene i Jerne og Næsbjerg (s. 989 og 1642). Desuden fem glatte storfelter, muligvis udført i 1700'ernes slutning (1791?) i stedet for et formodet sæt oprindelige med skæringer.¹⁹ En †*læsepult*, nævnt af Helms 1874 og dateret til 1600'ernes begyndelse, bar på undersiden et skåret og malet billede af en rigt smykket bueniche med overkroppen af en mand, der i venstre hånd holdt en bog, i højre måske en tang med et søm.²⁰

Umiddelbart før kirkens ombygning 1896 var stolen opstillet i skibets sydøstre hjørne med en øjensynlig nyere, enkel opgang. Fra en oprindelig (†)opgang stammer måske en 75 cm høj tremmebaluster, mens der enten herfra eller fra en (†)himmel? er bevaret to henholdsvis 53,5 og 55 cm lange lister med æggestav over tandsnit.

Prædikestolens *bemaling*, ifølge en indskrift på (†)altertavlen sokkel fra 1866 (s. 2369), omfatter hvidt og guld på rammestykkerne, mens felterne har rød bund med hvide ornamenter og figurer kopieret efter Thorvaldsen (jfr. (†)alter-

tavle): skjold med inskriptionen »Herre til hvem skulle vi gå ... Joh. 6,68«, bue hvorunder Paulus med sværd på firsidet sokkel, kors på sokkel, bue hvorunder Peter med nøgle på sokkel og skjold med indskriften »Ordet er dig nær ... Rom. 10,8«. Tremmebalusteren har rester af hvid og grøn maling.

Stolen, der tidligst nævnes i forbindelse med en staffering ved Christen Maler 1651/52,¹¹ fandtes 1719 helt kassabel.² I 1735 blev der indhentet tilbud på en ny stol,²¹ men endnu 1772 var der intet sket med den gamle.³ Den er muligvis repareret og malet 1791, samtidig med (†)altertavlen (s. 2369), og kan ved denne lejlighed være blevet delvis fornyet. Først 1846 ønskede synet atter stolen repareret og malet, en anmodning, der først blev efterkommet 1866, da H. Hansen fra Skodborghus udførte den nuværende staffering. Ved kirkens nybygning 1896 blev stolens dele henlagt på loftet og o. 1935 overført til Museet på Koldinghus.²²

†*Stolestader*. 1637-38 blev der købt træ til reparation af nogle stole bag kirkedøren,⁴ og fjorten år efter til »skamlerne oven og neden«.¹¹ 1719 trængte samtlige stole til en hoveddistanssættelse,² et ønske, som synes opfyldt seks år efter, da det hed, at stoleværket dels er fornyet, dels tilrettet.³ Stolene, af hvilke der 1768 fandtes 35: 16 mands- og 15 kvindestole à fire sæder, samt fire uspecifiserede à to sæder, blev muligvis atter fornyet i 1780'erne.²³ O. 1846 synes de nederste mandsstole fornyet,¹ hvad der dog ikke hjalp på bygningsinspektør Thielemanns dom 1856: Stolene er meget ubekvemme og uhyggeligt udseende!¹⁸ 1874 skulle sæderne flyttes op og de skæveste kasseres. 1874-76 blev der i stedet anskaffet helt nye stader.⁹ Disse, med tremmerygge og vaseprydede gavle, jfr. fig. 4, blev ege-træsmaled.²⁴

†*Lukket stol*. En stol med tre sæder ved koret, indrettet o. 1760 af kaptajn Jopritzer(?)'s enke, var 1791 i en ussel tilstand.²⁵ En (den samme, flyttede?) stol i det nordvestre hjørne ønskedes 1846 fjernet.¹

En †*skriftestol*, stafferet af Christen Maler 1651-52,¹¹ trængte 1719 til at blive nyopsat.² Det var formentlig den samme, der nu benævnt

Fig. 6. *Epitafium, o. 1775-1783, over fem søskende Høyer (s. 2384). Oluf Didrik, †1775, Benedikte, †1778, Diderica, †1779 og tvillingesøn og -datter, †1783. I Museet på Koldinghus. LL fot. 1981. – *Epitaph für die fünf Geschwister Høyer. Um 1775-1783.

præstestolen, ønskedes flyttet, sandsynligvis fra korets nordøsthjørne, i forbindelse med den påtænkte fornyelse af knæfaldet 1863.¹ Formentlig o. 1872 erstattet af et aflukke med todelte skærmvæg.²⁶ Dette »for præsten indrettede skur i koret« krævedes 1888 fjernet,¹ idet der anskaffedes en *†armstol* til præsten, jfr. fig. 4.

En *†degnestol*, tidligst nævnt 1719,² krævedes 1862 repareret og malet, og det følgende år flyttet uden for knæfaldet, jfr. *†skriftestolen*.¹

Til et *†skrin*, hvori messeklæderne kunne opbevares, blev der 1637/38 købt to egefjæle, en lås, hængsler og søm for ialt 4½ mk.¹¹

En »tavlepung«, nævnt 1719,² er sikkert identisk med en *†klingpung*, hvis betræk 1858 trængte til udskiftning.¹ En *†pengetavle*, hvortil der var fæstnet en sølvbjælde, er omtalt 1739/40.⁶

*Salmenummertavler. 1-4) Fra 1800'ernes første halvdel(?), se s. 2374. 5) Måske identisk med en 1862 omtalt tavle, se s. 2374. – *Præsterækketavle, 1800'ernes begyndelse, se s. 2374. – *Kirkestævnetavle, se s. 2374. – To *bekendtgørelsestavler, muligvis anskaffet o. 1886, se s. 2374.

†Ligbåre, udført i Kolding 1651-52;¹¹ måske identisk med en 1739/40 omtalt båre.⁶

*Klokke, 1793, formentlig omstøbt af *†klokke* nr. 2, se s. 2375. Før 1896 i *†klokkestabel* på kirkegården, jfr. s. 2366. *†Klokker*. 1) Ved klokkeindsamlingen 1528 blev der afgivet en klokke, som vejede 4½ skippd., 5 lispd. (760 kilo).²⁷ 2) En middelalderlig klokke med indskriften »Ave Maria«,²⁸ revnede under sørgeringningen ved Christian VI.s død 1746 og hang derpå ubrugelig hen, til stadig irritation for synet, der endnu 1791 konstaterede, at klokken var revnet helt igennem og havde tabt en del af kanten.²⁹ Det følgende år tilbageviste præsten kirkeejerens påstand om, at der efter de øvrige reparationer på kirken intet var tilovers til klokken,¹² og 1793 blev den sendt til omstøbning i København.³⁰

GRAVMINDER

*Epitafium (fig. 6), sammenstykket o. 1775-83, over fem børn, døde som små, af sognepræst Hans Høyer og hustru Anna Rosenkilde: Oluf Diederich Hoyer, *1. juli 1774, †3. jan. 1775, Benedicta, *21. aug. 1778, †21. dec. 1778, Diderica, *10. okt. 1776, †26. febr. 1779 og tvillingesøn og -datter, †5. marts 1783.

Epitafiet, 94×70 cm, består af fire højregtangelære tavler, der med tiden er føjet til hinanden. Tre på række krones af det fjerde, Oluf Didriks, der foroven bærer indskriften »D(eo) O(ptimo) M(aximo) sacrum) (Den almægtige Gud til ære)« og forneden har en malet hovedskal over krydsede knogler samt indskriften »Hodie mihi, Cras tibi (I dag mig, i morgen dig)«. De øvrige har henvisninger til Dom. 11,35, Matt. 25,34 og Ordsp. 5,14 (Nær var jeg kommet i alkens ulykke midt i forsamling og menighed). Den midterste tavle, tvillingernes, har maleri af to indsvøbte spædbørn på katafalk.

Forneden bærer et enkelt udskåret, akantusmalet hængestykke forældrenes navne, »H(ans) Høyer Pat(e)r (faderen)«, sognepræst 1773-1800, og »A(nna) Rosenkilde Matr(ix) (moderen)«. Tavlerne står sorte med forgyldte lister og hvid skriveskrift, Oluf Didriks på latin. En indskrift vidner om en istandsættelse 1844 af Erichsen. – Tavlen hang 1874 i præstens stol i koret. Museet på Koldinghus (inv. nr. 1 21 91).

*(†)*Epitafium*(?), o. 1600. Rammestykke af eg, 19×108 cm, med beslagværksfrise og englehoveder på fremspring. Forneden spor af malerifelt. Perlefarvet og gult. Museet på Koldinghus (inv. nr. 1 21 90).

Et (†)*epitafium* over Stephan Sørensen, sognepræst o. 1583-1619 og provst.⁴ To konturudsavede vinger, 75×23 cm, med rødbrun bemaling, nu på loftet i den nye kirke, stammer muligvis herfra.

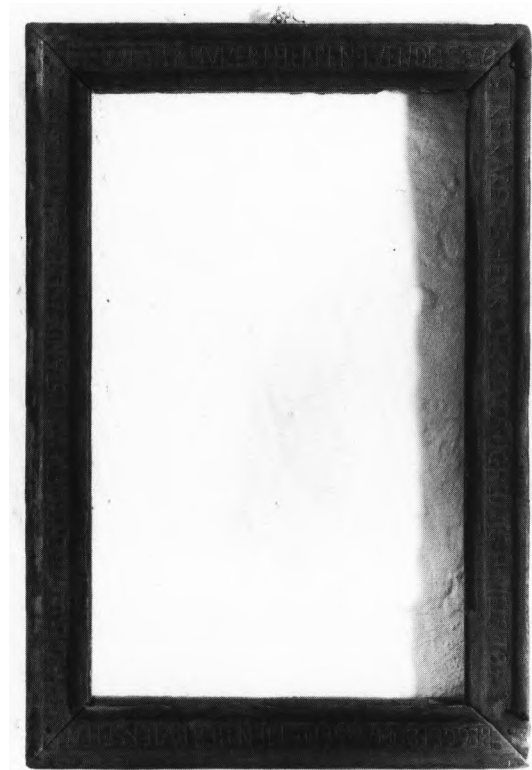

Fig. 7. *Gravramme, o. 1740, over søstrene Karen og Hedvig, †1740 (s. 2385). I Museet på Koldinghus. LL fot. 1981. – *Holzrahmen, um 1740, von Grabstein für die Schwester Karen und Hedvig, gest. 1740.

**Gravramme* (fig. 7) 1740. »Her vnder hviler i Herren tvende S(alige) Søstre, Karen, S(alig) Henrich Pelvgs, og Hedevig, H(r) Niels Tøxens,³¹ begge føde i Assens, men her i Vierst i en høy Alderdom hensovede vdi Opstandelsens salige Haab 1740«. – Egerammen, 141×97,5 cm, der er samlet med trædyvler og udfyldt af en sten,⁴ lå endnu 1874 i skibet. Indskårne versaler. Museet på Koldinghus (inv. nr. 1 21 86).

KILDER OG HENVISNINGER

Vedr. arkivalier for Ribe amt i almindelighed henvises til s. 50f., vedr. litteratur og forkortelser til s. 54f. Endvidere er benyttet:

Ved embedet. Synsprotokol 1862f. – LA Vib. Regnskabsbog for Verst kirke 1637-62 (C KRB 503).

NM2. *Håndskrifter.* F. Uldall: Om de danske landsbykirker, VII, 1889, s. 99-101. – *Indberetninger.* J. Helms 1874 (bygning, inventar, gravminder).

Tegninger op opmålinger. NM. Plan, snit og opstalter ved J. C. Fussing 1896.

Litteratur. John Kvist: Veerst sogn, Kolding 1958, s. 269-314.

Beskrivelse af bygning ved Niels Jørgen Poulsen, inventar ved Ulla Kjær og gravminder ved Vibeke Andersson Møller. Tysk oversættelse: Bodil Moltzen Ravn. Redaktionen afsluttet november 1991.

¹ LA Vib. Ribe amts østre provsti. Synsprotokol for Anst m.fl. hrd. 1829-91 (C 45.4-9).

² LA Vib. Ribe bispearkiv. Reluitionsvæsenet og rytterdistriktets kirker og skoler 1679-1740 (C 4.149).

³ LA Vib. Ribe bispearkiv. Kirkesyn 1696-1775 (C 4.189).

⁴ John Kvist: Veerst Sogn, Kolding 1958.

⁵ John Kvist (note 4) s. 278. Synet den 22. januar 1680, der blev optegnet i herredets tingbog, var begæret af Niels Nielsen i Husted og afholdtes formentlig i forbindelse med kirkens overgang til Koldinghus rytterdistrikt.

⁶ RA. Rtk. Rev. kirkeregnskaber 1719-28, 1738-65. Koldinghus rytterdistrikt (276-82).

⁷ LA Vib. Ribe bispearkiv. Kirkesyn 1788-92 (C 4.190).

⁸ LA Vib. Bygningsinspektoratet i Århus. Forskellige kirker 1850-1905 (B 239.126).

⁹ Synsprotokol 1862ff.

¹⁰ Note 1. 1880 ønskes også opmåling af baggrunden for Kristusbilledet (krucifikset?) på korbuen, og af prædikestolens fodstykke.

¹¹ LA Vib. Regnskabsbog for Verst kirke 1637-62 (C KRB 503).

¹² LA Vib. Ribe bispearkiv, Anst hrd. 1699-1794 (C 4.15). Blandt de øvrige, af kirkeejeren nævnte, fornyelser er således altertavlen, der blot blev opinalet.

¹³ Note 2 og 6.

¹⁴ Note 1. En rød fløjshagel er tidligst nævnt 1862.

¹⁵ RA. DaKanc. Indberetninger fra gejstligheden om kirkernes tilstand 1792 (F.47).

¹⁶ Note 1. Til den gamle alterskranke kan muligvis henføres en del drejede balustre, 71 cm høje, gråbrune, som nu er henlagt på loftet i den nye kirke.

¹⁷ F. Uldall: Om de danske landsbykirker, VII, 99f.

¹⁸ Endnu 1724 hedder det klart, at et fad til fonten mangler, jfr. LA Vib. Synsprotokol for de reparerede kirker i Skanderborg, Dronningborg og Kolding rytterdistrikter 1724-34 (X 156.4), og et dåbsfad forekommer ikke i inventariet 1740, jfr. note 6.

¹⁹ I præsteindberetningen 1768 nævnes således prædikestolens stærkt forfaldne ornamenter, et udtryk, som antyder at den har haft udskårne felter og/eller friser. Jfr. LA Vib. Ribe bispearkiv. Præsteindberetninger til biskop J. Bloch (C 4.772).

²⁰ En tang (med en tand) er attribut for S. Apollonia, men synes ikke at kunne knyttes til nogen mands-helgener. Nærmest kommer måske Jesu fader, S. Josef, der kendes på sit tømrerværktøj.

²¹ LA Vib. Koldinghus rytterdistrikt 1717-65. Synsprotokol. Kirker og skoler 1735-36 (G. Ryt. 9. 23).

²² Inv. nr. 1 21 87 a-e og 1 21 88 a-f (fyldinger og rammestykker) samt 1 21 92 a-b og 1 21 94 (tandsnitlister og tremmebaluster).

²³ I sit forsvar for kirkens elendige vedligeholdelsestilstand meddeler kirkeejeren således 1792, at han siden sin overtagelse i 1780 bl.a. har fornyet stolene. Jfr. note 9.

²⁴ På loftet i den nye kirke fandtes 1962 rester af gamle stolestader, muligvis fra det 1874-76 anskaffede sæt. Disse kunne dog ikke genfindes ved Nationalmuseets registrering af de på loftet henlagte sager 1983, jfr. note 9 og registreringskort på NM2.

²⁵ Præsteindberetning 1768 (note 19) og note 7. 1791 blev stolen brugt af kirkeejeren.

²⁶ Jfr. indb. af Helms 1874.

²⁷ RA. Reg. 108 A, nr. 21. Fortegnelse over indkrævede klokker 1528-29.

²⁸ Præsteindberetning 1768 (note 19).

²⁹ Note 3 og 7.

³⁰ LA Vib. Ribe bispearkiv. Indberetninger, kirke- og præstegårdssyn 1793-97 (C 4.704). Klokken var endnu ikke kommet tilbage i november 1794.

³¹ Niels Tøxen, sognepræst 1728-48.